

Briselē, 18.5.2016.
COM(2016) 337 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Ungārijas 2016. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Ungārijas 2016. gada konverģences programmu

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Ungārijas 2016. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Ungārijas 2016. gada konverģences programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes 1997. gada 7. jūlija Regulu (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu¹ un jo īpaši tās 9. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu²,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas³,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Komisija 2015. gada 26. novembrī pieņēma Gada izaugsmes pētījumu⁴, tādējādi uzsākot 2016. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu. Gada izaugsmes pētījumā iekļautās prioritātes Eiropadome apstiprināja 2016. gada 17.–18. martā. Komisija, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, 2015. gada 26. novembrī pieņēma Brīdināšanas mehānisma ziņojumu⁵, kurā tā identificēja Ungāriju kā vienu no dalībvalstīm, par kurām tiks veikts padziļināts pārskats.
- (2) 2016. gada ziņojums par Ungāriju⁶ tika publicēts 2016. gada 26. februārī. Tajā novērtēts Ungārijas progress, kā tiek īstenoti Padomes 2015. gada 14. jūlijā pieņemtie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, un Ungārijas progress virzībā uz stratēģijas “Eiropa 2020” valsts mērķu sasniegšanu. Tajā ietverts arī padziļinātais pārskats saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu. Komisija 2016. gada

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

² COM(2016) 337 *final*.

³ P8_TA(2016)0058, P8_TA(2016)0059 un P8_TA(2016)0060.

⁴ COM(2015) 690 *final*.

⁵ COM(2015) 691 *final*.

⁶ SWD(2016) 85 *final*.

8. martā iepazīstināja ar padziļinātā pārskata rezultātiem⁷. Komisijas veiktā analīze ļauj secināt, ka Ungārijā ir pārmērīga makroekonomikas nelīdzsvarotība. Kaut arī bažas joprojām rada vajadzība pārinvestēt augsto ārējo parādu, kā arī ienākumus nenesošu aizdevumu īpatsvars, ir samazināti ar ārējām un iekšējām saistībām saistītie riski.

- (3) Ungārija 2016. gada 29. aprīlī iesniedza 2016. gada valsts reformu programmu un 2016. gada konverģences programmu. Abas programmas tika izvērtētas vienlaikus, lai ņemtu vērā to savstarpējo saistību.
- (4) Attiecīgie konkrētai valstij adresētie ieteikumi iekļauti Eiropas strukturālo un investīciju fondu plānošanā 2014.–2020. gada periodam. Kā paredzēts Regulas (ES) Nr. 1303/2013 23. pantā, Komisija var pieprasīt dalībvalstij pārskatīt tās partnerattiecību nolīgumu un attiecīgās programmas un ierosināt grozījumus, ja tas vajadzīgs, lai palīdzētu īstenot attiecīgos Padomes ieteikumus. Komisija ir sniegusi papildu informāciju par to, kā tā izmantos šo noteikumu norādēs par to pasākumu piemērošanu, kuri Eiropas strukturālo un investīciju fondu efektivitāti saista ar pareizu ekonomikas pārvaldību⁸.
- (5) Konverģences programma liecina, ka bēgļu ārkārtas pieplūduma ietekme uz budžetu ir ievērojama, un 6. maija pielikumā sniegti atbilstīgi pierādījumi par šo papildu budžeta izmaksu apmēru un veidu. Saskaņā ar Komisijas novērtējumu attiecināmie papildu izdevumi 2015. gadā sasniedza 0,04 % no IKP un pašlaik netiek paredzētas papildu izmaksas 2016. gadā. Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 1. punktā un 6. panta 3. punktā iestrādātie noteikumi ļauj apstiprināt šos papildu izdevumus, jo bēgļu pieplūdums ir ārkārtas gadījums, tā ietekme uz Ungārijas publiskajām finansēm ir ievērojama, un ilgtspēja, pieļaujot īslaicīgu novirzi no vidēja termiņa budžeta mērķa sasniegšanai nepieciešamajām korekcijām, netiktu apdraudēta. Tāpēc, lai ņemtu vērā šīs izmaksas, vidējā termiņa budžeta mērķa sasniegšanai nepieciešamā korekcija 2015. gadā ir samazināta. Attiecībā uz 2016. gadu galīgais novērtējums, tostarp par attiecināmajām summām, tiks veikts 2017. gada pavasarī, pamatojoties uz Ungārijas iestāžu sniegtajiem novērotajiem datiem.
- (6) Uz Ungāriju pašlaik attiecas Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvā daļa, un tai piemēro noteikumu par parādu. 2016. gada konverģences programmā valdība plāno, ka nominālais deficīts līdz 2017. gadam palielināsies līdz 2,4 % no IKP un tad līdz 2020. gadam pakāpeniski samazināsies līdz 1,2 %. Valdība plāno strukturālās bilances pakāpenisku uzlabojumu, lai līdz 2019. gadam sasniegtu pārskatīto vidēja termiņa budžeta mērķi – deficītu 1,5 % apmērā no IKP strukturālā izteiksmē. Tomēr pārrēķinātais⁹ strukturālais deficīts joprojām pārsniegs vidēja termiņa budžeta mērķi. Saskaņā ar konverģences programmu ir paredzēts, ka valsts parāda attiecība pret IKP pakāpeniski samazināsies no 75,3 % 2015. gadā līdz mazākā par 67 % 2020. gadā. Šo budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomikas scenārijs ir lielā mērā ticams līdz 2017. gadam un pēc tam kļūst arvien labvēlīgāks. Pasākumi, kas nepieciešami, lai atbalstītu plānotos budžeta deficīta mērķus, sākot no 2017. gada, nav pietiekami konkretizēti, jo īpaši pēc 2017. gada. Pamatojoties uz Komisijas 2016. gada pavasara prognozi, pastāv liels risks būtiskai novirzei no nepieciešamās korekcijas 2016. gadā,

⁷ COM(2016) 95 *final*.

⁸ COM(2014) 494 *final*.

⁹ Strukturālā bilance, ko Komisija pārrēķinājusi, pamatojoties uz konverģences programmā sniegto informāciju, atbilstīgi kopīgi saskaņotai metodikai.

kā arī nemainīgas poolitikas apstākļos 2016. un 2017. gadā, kopā ņemot. Tajā pašā laikā tiek prognozēts, ka Ungārija ievēros parāda samazināšanas kritēriju 2016. un 2017. gadā. Pamatojoties uz konverģences programmas novērtējumu un ņemot vērā Komisijas 2016. gada pavasara prognozi, Padome uzskata, ka pastāv risks, ka Ungārija neizpildīs Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus. Tādēļ būs nepieciešami turpmāki pasākumi abos gados, lai nodrošinātu izpildi.

- (7) Iekšējā finansiālā nelīdzsvarotība ir samazināta, un banku sistēma ir kļuvusi mazāk neaizsargāta, bet problēmas saglabājas. Ir gūts ievērojams progress privātā sektora parāda samazināšanā, kas iepriekš galvenokārt bija ārvalstu valūtās. Mājsaimniecību kreditēšana uzrādīja atlabšanas pazīmes, bet pavērsienam korporatīvajā kreditēšanā vēl jānotiek. Banku sektora rentabilitāte ir sākusi atjaunoties, pateicoties ekonomikas vides uzlabojumam un iepriekšējo politikas nostādņu ierobežošanai attiecībā uz banku nodokļiem. Tomēr bankas joprojām ir piesardzīgas kreditēšanā, lai gan tās ir labi kapitalizētas un augsti likvīdas. Galvenā atlikusī problēma bankām ir samazināt joprojām lielo ienākumus nenesošo aizdevumu daļu, kas kavē jaunu kreditēšanu un rada spiedienu uz peļņu. Iespējamo saistību riski saistībā ar valsts palielinātām īpašumtiesībām banku sektorā joprojām ir augsti.
- (8) Neraugoties uz nodokļu politikas un nodokļu administrācijas ievērojamiem neseniem uzlabojumiem, Ungārijas pašaušanās uz sektoram specifiskiem nodokļiem joprojām ir potenciāls šķērslis ieguldījumiem. Šo nodokļu selektīvā izveide rada izkropļojumus sektoros. Lai gan joprojām pastāv vairāki citi sektoram specifiski nodokļi, nodoklis kredītiestādēm ir ievērojami samazināts un pārtikas inspekcijas maksas progresīvās likmes ir atceltas. Joprojām ir augsts nodokļu īpatsvars darbaspēka izmaksās nelielu ienākumu saņēmējiem, īpaši tiem, kam nav bērnu. Tam var būt negatīva ietekme uz viņu nodarbināmību, un tas var arī kavēt ieguldījumus. Ir veikti pasākumi, lai samazinātu nodokļu īpatsvaru darbaspēka izmaksās (tostarp iedzīvotāju ienākuma nodokļa vienotās likmes samazinājums par vienu procentpunktu un ģimenes nodokļa atlaides palielinājums ienākumu saņēmējiem ar diviem bērniem). Tomēr pasākumi nav pietiekami mērķtiecīgi, lai tiem būtu ievērojama ietekme uz nelielu ienākumu saņēmējiem. Ir potenciāls novirzīt nodokli no darbaspēka uz jomām, kas mazāk kropļo izaugsmi. Ir veikti vairāki pasākumi, lai uzlabotu nodokļu saistību izpildi un samazinātu nodokļu saistību izpildes izmaksas, lai gan tās joprojām ir lielas. Neraugoties uz uzlabojumiem pēdējos gados, Ungārijai joprojām ir problēmas ar nodokļu iekasēšanas efektivitāti. Ungārijas valdība izziņoja būtisku institucionālu reformu, kas tiks sākta 2016. gadā un būs vērsta uz nodokļu administrācijas efektivitāti.
- (9) Ir gūts ierobežots progress attiecībā uz konkurences un pārredzamības veicināšanu publiskajā iepirkumā (piemēram, pieņemot jauno Publiskā iepirkuma likumu, kura atbilstība ES tiesību aktiem vēl jānovērtē), bet neprognozējamās regulatīvās izmaiņas un administratīvais slogs kavē privāto uzņēmējdarbību un ieguldījumus. Lielais sarunu procedūru skaits bez publikācijas un līguma slēgšanas tiesību piešķiršana ar vienu piedāvājumu liecina, ka iepirkuma jomā joprojām ir zems konkurences līmenis. Visaptveroša e-iekirkuma stratēģija, kuras mērķis ir uzlabot efektivitāti un pārredzamību, vēl nav izstrādāta, un korupcijas risks saglabājas augsts. Būtu nepieciešamas izmaiņas, lai palielinātu jaunās Valsts korupcijas novēršanas rīcības programmas 2015.–2018. gadam efektivitāti publisko iestāžu korupcijas novēršanā un preventīvu sodu piemērošanā. Valdība vēl nav atjaunojusi savu agrāko apņemšanos pārskatīt 2013. gada trauksmes cēlēju likumu, kurā trūkst noteikumu, kas trauksmes cēlētus pietiekami aizsargā pret atriebību. Valsts korupcijas

novēršanas rīcības programmas plāniem pārskatīt aktīvu deklarēšanas sistēmu trūkst vērēnīguma, un ar 2015. gadā pieņemtajiem jaunajiem tiesību aktu grozījumiem tika ieviesti daži papildu ierobežojumi informācijas publiskai pieejamībai. Valdība ir veikusi pasākumus, lai samazinātu administratīvo slogu, bet Ungārijas ierobežojošie noteikumi pakalpojumu nozarēs un mainīgā regulatīvā vide joprojām rada bažas uzņēmumiem un tādējādi rada nenoteiktību ieguldītājiem. Dībināšanas un darbības ierobežojumi mazumtirdzniecības nozarei rada ievērojamus šķēršļus ienākt tirgū un paplašināties. Uzcelojumi Ungārijas mazumtirdzniecības nozarē ir trešie augstākie Eiropas Savienībā un pēdējās desmitgades laikā pastāvīgi palielinās, bet sadales efektivitātes rādītājs ir starp zemākajiem Eiropas Savienībā.

- (10) Nesenās darba tirgus norises Ungārijā ir labvēlīgas, bezdarbs ir samazinājies līdz pirmskrīzes līmenim. Darbviētu radīšana privātajā sektorā atjaunojas, bet bezdarba samazināšanas veicināja arī sabiedrisko darbu shēma. Shēma ir galvenā aktīva darba tirgus politika Ungārijā. Tās budžeta izmaksas pēdējo piecu gadu laikā ir palielinājušās vairāk kā četrkārtīgi. Tomēr shēma nešķiet pietiekama, lai uzlabotu dalībnieku reintegrāciju atvērtā darba tirgū. 2015. gada pirmajā pusē sekmīgas izstāšanās no shēmas un pastāvīgas nodarbinātības rādītājs bija 13,1 %, bet aptuveni 60 % dalībnieku, kas izstājās no shēmas minētajā periodā, tajā atgriezās 180 dienu laikā. Tam ir ievērojams risks ieslēgt dalībniekus shēmā, īpaši mazkvalificētus darbiniekus un cilvēkus mazāk attīstītos reģionos. Kaut arī shēma ir paredzēta ilgstošiem bezdarbniekiem, mazkvalificētiem darbiniekiem un bezdarbniekiem, kas dzīvo mazāk attīstītos apvidos, 2015. gadā 47 % dalībnieku bija vidējā vai terciārā izglītība. Sabiedriskajos darbos iesaistīto bezdarbnieku proporcija ir ievērojama arī apgabalos ar labi funkcionējošiem darba tirgiem. Valsts nodarbinātības dienesta nesenā reforma, iespējams, mazinās tā efektivitāti. Vadības mehānismu administratīvā sarežģītība – pašlaik atbildība par valsts nodarbinātības dienestu ir sadalīta starp četrām ministrijām – var ievērojami mazināt efektīvu vadību un pastiprinātu orientāciju uz rezultātiem. Bezdarbnieku pabalstu maksimālais ilgums (trīs mēneši) ir mazākais Eiropas Savienībā un ir ievērojami īsāks nekā vidējais laiks, kas ir nepieciešams darba atrašanai. Nabadzības rādītāji uzlabojas, bet tie joprojām ir augsti, īpaši visnelabvēlīgākajā situācijā esošo personu, jo īpaši romu un bērnu, vidū. Sociālās palīdzības adekvātums un segums joprojām ir problēma, un nesenās reformas varētu vēl vairāk ierobežot nosacījumus par piekļuvi vairākiem pabalstiem.
- (11) Ungārijas skolnieku vidējais sniegums pamatprasmēs bija zem ES vidējā līmeņa 2012. gada ESAO Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā (*PISA*), un no 2009. līdz 2012. gadam zemus sasniegumus uzrādījušo proporcija palielinājās. Sociālekonomiskās vides un skolas atrašanās vietas ietekme uz izglītības rezultātiem ir viena no lielākajām Eiropas Savienībā. Izglītības sistēmas selektivitāte padziļina snieguma plaisu starp skolniekiem dažādu veidu skolās, un šī plaisa laika gaitā paplašinās. Tas, ka trūkst vienlīdzīgas piekļuves kvalitatīvai vispārējai izglītībai, ir īpaši akūti romiem. Izņemot agrīno pirmsskolas izglītību, kurā pēdējos gados ir bijis ievērojams uzlabojums, saglabājas liela plaisa starp romu un citu tautību skolas pabeigšanas rādītājiem visos pārējos izglītības līmeņos, t. i., pamata, vidējā un terciārajā izglītībā. Izglītības priekšlaicīga pamešana joprojām ir bieža romu vidū. Ungārija ir ieviesusi vairākus pasākumus, kuru mērķis ir efektīvāk novērst zemo sniegumu. Tomēr svarīga informācija par šo pasākumu īstenošanu nav pieejama, tādējādi apgrūtinot to potenciālās ietekmes novērtēšanu. Vēl ir jāizstrādā sistēmiska pieeja iekļaujošas vispārējās izglītības veicināšanai. Vēl ir jāpublicē izziņotais īstenošanas plāns izglītības priekšlaicīgas pamešanas stratēģijai. Pāreja starp

izglītības dažādajiem veidiem un posmiem joprojām ir sarežģīta, un nesenās reformas arodizglītībā varētu vēl vairāk kavēt pāreju.

- (12) Eiropas pusgada kontekstā Komisija ir veikusi Ungārijas ekonomikas politikas vispusīgu analīzi un publicējusi to 2016. gada valsts ziņojumā. Tā ir novērtējusi arī konverģences programmu un valsts reformu programmu un turpmāko rīcību saistībā ar ieteikumiem, kas adresēti Ungārijai iepriekšējos gados. Komisija ir ņēmusi vērā ne tikai to lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē Ungārijā, bet arī to atbilstību ES noteikumiem un vadlīnijām, ņemot vērā, ka jāstiprina Eiropas Savienības vispārējā ekonomikas pārvaldība, kas panākams, sniedzot ES mēroga norādes turpmākiem valsts mēroga lēmumiem. Komisijas ieteikumi saskaņā ar Eiropas pusgadu ir atspoguļoti 1. līdz 3. ieteikumā.
- (13) Ņemot vērā šo novērtējumu, Padome ir izskatījusi Ungārijas konverģences programmu, un tās atzinums¹⁰ ir atspoguļots jo īpaši 1. ieteikumā,

AR ŠO IESAKA Ungārijai 2016. un 2017. gadā rīkoties šādi.

1. Ņemot vērā ievērojamās novirzes augsto risku, sasniegt ikgadējo fiskālo korekciju 0,3 % apmērā no IKP virzībā uz vidējā termiņa budžeta mērķi 2016. gadā un 0,6 % apmērā no IKP 2017. gadā, ja vien vidējā termiņa budžeta mērķis netiek sasniegts ar mazākiem centieniem, veicot nepieciešamos strukturālos pasākumus.
2. Vēl vairāk samazināt sektoram specifiskos nodokļus un samazināt nodokļu īpatsvaru darbaspēka izmaksās nelielu ienākumu saņēmējiem. Stiprināt pārredzamību un konkurenci publiskajā iepirkumā, izmantojot e-iepirkumu, piedāvājumu konkursu pastiprinātu publicēšanu un turpmāk uzlabojot korupcijas novēršanas regulējumu. Uzlabot regulatīvo vidi pakalpojumu nozarē un mazumtirdzniecības nozarē, novēršot ierobežojošus noteikumus un nodrošinot prognozējamību.
3. Veicināt pāreju no sabiedrisko darbu shēmas uz primāro darba tirgu un pastiprināt citas aktīva darba tirgus politikas nostādnes. Uzlabot sociālās palīdzības un bezdarbnieka pabalstu adekvātumu un segumu. Veikt pasākumus, lai uzlabotu izglītības rezultātus un palielinātu nelabvēlīgā situācijā esošu grupu, jo īpaši romu, dalību iekļaujošā vispārējā izglītībā.

Briselē,

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*

¹⁰

Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 9. panta 2. punktu.